

Pázmány P. sétány 1/A Budapest
Phone/Fax: (36-1) 372 2924
The web site of the seminar: <http://hps.elte.hu/seminar>

Philosophy of Science Colloquium

Room 6.54 (6th floor) Monday 4:00 PM

March 2005

7 March 4:00 PM 6th floor 6.54

Language: *Hungarian*

László Nemes

Institute of Ethology, University of Debrecen

Egy feltörekvő új terület: az etológia filozófiája

(A new field of research: philosophy of ethology)

A tudományfilozófia a huszadik század és napjaink filozófiai életének egyik meghatározó területe. A hatvanas-hetvenes évektől egyre inkább erősödik az a tendencia, hogy a tudományfilozófia a tudományra vonatkozó általános kérdések (demarkáció-probléma, a tudományfejlődés, a tudományos realizmus kérdései) helyett az egyes tudományos diszciplínák speciális kérdésköreire koncentrálnak. Így jöttek létre és indultak dinamikus fejlődésnek olyan tudományfilozófiai alterületek, mint a fizika filozófiája, a kémia filozófiája és (mindenekelőtt) a biológia filozófiája. Ezek a területek azzal a határozott igénnyel lépnek fel, hogy a tudományos tevékenységre való pusztán reflexiós túl ténylegesen is hozzájáruljanak az adott diszciplína fejlődéséhez, masszív kontinuitást létesítve ezáltal a tudományfilozófiai (módszertani, fogalmi) szempontok és a (konkrét empirikus kutatások számára is irányadó elvként szolgáló) elméleti tudományos kutatások között. Az utóbbi évek egyik legizgalmasabb (ebbe a tendenciába illeszkedő) tudományfilozófiai fejleménye az etológia történetére és elméleti problémáira való koncentráció, azaz az etológia filozófiájának kialakulása (jórészt a biológia prominens filozófusainak köszönhetően). Előadásomban ezt a folyamatot és a terület jelenlegi állását, illetve a fő kérdésköröket kívánom áttekinteni, kitérve az etológiával kapcsolatos tudományfilozófiai gondolkodás történetére is (elsősorban Lorenz tudományfilozófiai nézeteire).

21 March 4:00 PM 6th floor 6.54

Language: *Hungarian*

Tamás Demeter

Institute for Philosophical Research of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest

Mi a népi pszichológia?

(What is folk psychology?)

A címben feltett kérdésre az általános vélekedésnek megfelelő válasz a következő: „népi pszichológián” a mindennapokban használatos pszichológiai beszédmódunkat és gyakorlatunkat értjük. E gyakorlat mentális állapotok tulajdonítására támaszkodik, melyek segítségével képesek vagyunk igaz leírását adni az elme működésének, és ezáltal magyarázni, illetve előre jelezni mások és önmagunk viselkedését. Erre az tesz bennünket képessé, hogy a népi pszichológia a mentális állapotokat propozicionális attitűdökként ábrázolja, azaz olyan attitűdökként, melyeknek tárgya egy propozíció. A propozicionális attitűdök jellemzően egyszerre rendelkeznek reprezentációs és oksági

tulajdonságokkal: egyrésztől valamilyennek ábrázolják a világot, másrésztől képesek más mentális állapotokat és viselkedést okozni. E reprezentációs és oksági tulajdonságaik teszik alkalmassá őket arra, hogy segítségükkel leírjuk az elme működését és magyarázzuk az ágensek viselkedését.

Ebben a tanulmányban egyrésztől megkérdőjelezem a fenti kép tarthatóságát, másrésztől felvázolom egy alternatív megközelítés lehetőségét. Először amellet fogok érveket gyűjteni, hogy a népi pszichológiai diskurzus jellegzetességei nincsenek összhangban azokkal az elvárásokkal, amelyek a fenti képben megjelennek. Amennyiben az érvek helyesek, úgy a népi pszichológia nem — vagy legalábbis nem jól — képes teljesíteni a filozófusok által rá oly gyakran kiszabott feladatokat, és újból fel kell tennünk a kérdést: Mi a népi pszichológia? Második lépésben erre keresem a választ. A népi pszichológia általánosan elfogadott magyarázó és prediktív funkciója helyett inkább interpretatív és preskriptív funkcióját helyezem előtérbe, és megpróbálom elmagyarázni, hogy a népi pszichológia miként lehet képes erre..

The colloquium is open to everyone, including students, visitors, and faculty members from all departments!

The 60-minute lecture is followed by a 10-minute break. Then we hold a 30-60-minute discussion. The participants may comment on the talks and are encouraged to initiate discussion through the Internet.

The comments should be written in the language of the presentation.

The organizer of the colloquium: László E. Szabó (email: leszabo@hps.elte.hu)